

վայրկենաները, ամենէն չըսպասուած բռնակերպութիւնները համար անոր վրայ:

Այդպիսի թշնամիի մը դէմ ինքզինքը կարենալ պատասխարկու համար, քրիստոնէան չունի ուրիշ միջոց բայց եթէ արթնուն լինել իր բարոյականին հանդէպ, ամուր՝ իր կրօնական համոզմունքներուն մէջ, և չմոռնալ թէ աշխարհի վրայ ամենուրեք բոլոր իր հաւատակիցներուն՝ հոգեկան տառապանքի նոյն բաժակն է որ կը մատուցուի շաբաթական, բայց ամէնքն ալ կ'արհնան միշտ աներկմիտ աշխատանքներով թէ Բրիտանիոյ հետ չարաքաղկեց եղողներուն անառիկ իրաւունքն է անոր հետ ի վերջոյ փառակցել լինելու երջանկութիւնը:

Ու այս ամէնը, Հատարակութեան մը կեանքին մէջ Հաւատքի, Յոյսի եւ Սիրոյ անոյշ եւ հզօր այս բարգաւաճանքը, թող զարմանալի չլինի ընտել, պտուղն է՝ բարի եւ ճշմարիտ հոգիւնի օրինակին ազդեցութեանը իր Հօտին վրայ:

Թ. Ե. Գ.

«ԱՍՏՈՒԱԾ ԼՈՅՍ Է»

(Ե. ԿԻՐՍԿԻ ՅԵՏ ԶԱՏԿԻ) (Ա. Յովհ. Ա. 1-10)

Աւետարանին, և մասնաւորաբար Յովհաննէսեան աստուածաբանութեան մէջ, աւելի բարոյալիտական քան թէ զուտ իմացաբանական առումով է որ կը գործածուի նօմարսութիւն բառը. անիկա կը նշանակէ տարբեր բան մը քան ծանօթութեան կամ դատումին բացարձակ համաձայնութիւնը իրողութեանց իրականութեան հետ, ինչպէս սովոր ենք հասկնալ զայն ընդհանրապէս: Աստ' համար է որ այս հատուածին մէջ երբ «առնել» այսինքն գործադրել (pratiquer) բառը կը կիրաւորուի ճշմարտութեան մասին, ըսել կ'ուզուի «գործել համաձայն բարիքի յաւիտենական եւ բացարձակ օրէնքին»:

Ճշմարտութիւնը արդարեւ լոկ մտքի տեսութիւն մը կամ գաղափար մը չէ, այլ

աւելի՛ գոյացական բան մը՝ իրողութիւն մը, ոչ թէ սակայն մեր զգայարաններուն հնթարկուած իրողութիւնը, որ պատահական է յաճախ և խաբուսիկ, այլ իրողութիւն գինքն յինքնահոյ: Միտքին մէջ լինելէ առաջ՝ կեանքին մէջ, խօսքին մէջ լինելէ առաջ՝ իրին մէջ է ան, մենէ անկախաբար ունեցած կեանքի մը և իրականութեան մը մէջ: Բան մը ճշմարիտ է, երբ ոչ թէ է ինչ որ կը տեսնենք թէ է, այլ երբ է ինչ որ պարտի լինել: Խօսք մը ճշմարիտ է ոչ թէ երբ կը լսենք թէ կ'ըսէ ինչ որ կ'ըսէ, այլ երբ կ'ըսէ ինչ որ պարտի ըսել:

Երբ Աւետարանիչը կ'ըսէ Աստուած լոյս է», իր բնագիտական իմաստովը չէ անշուշտ որ կը գործածէ այդ վերջին բառը: «Լոյս» հոգ կը նշանակէ բացարձակ ճշմարտութիւն: Ի՞նչեղէք, Աստուած ո՛չ թէ լոյսն է կամ լոյս մը, այլ լոյս, այսինքն կատարեալ, անթերի և յաւիտենական ճշմարտութիւնը, բարիքի օրէնքն ու բացարձակ իրազգործումը: Աստուած լոյս է. ինքն իսկ բառ նախ զայդ իրեն համար. «Ես եմ լոյսն ճշմարիտ» ու ճշմարտութիւն: «Ես եմ . . . ճշմարտութիւն» իայց Աստուած լոյս է և ճշմարտութիւն, մեզի համար, ի սէր մարդուն. այսինքն որպէսզի տանի զմեզ լոյսին կամ ճշմարտութեան:

Ըսինք թէ բան մը ճշմարիտ է երբ է այն՝ ինչ որ պարտի ըլլալ. հարկ է աւելցնել. երբ մարդ չէ այն՝ ինչ որ պարտի ըլլալ, երբ չ'ընենք ինչ որ պարտի ընել՝ ի զուտ ճանչցած կ'ըլլայ ճշմարտութիւնը, քանի որ ինքը չէ ճշմարտութեան մէջ: Որպէսզի մարդ ճշմարտութեան մէջ լինի, պէտք է որ համաձայնութեան մէջ լինի ոչ այսինքն իր կոչումին եւ իր կեանքի նպատակին, այլ նաեւ մարդկային կեանքի նպատակին հետ: Արդ, մարդկային կեանքին նպատակն է միութիւնը իրարու հետ և այդ կերպով նաեւ Աստուծոյ հետ. այդ նպատակին իրագործմանը մէջ է որ մարդ, իրեն ընկերակցութեան և կրօնական էակ գերազանցապէս, կը գտնէ իր կատարելութիւնը, այսինքն իր լինելութեան պատճառին լրումը: Իսկ այդ միութիւնը կամ կատարելութիւնը սէրն է ինքնին, մաքուր, ամբիծ, հոգեւոր, սուրբ սէրը:

Ով որ չը սիրել, ով որ չ'ունի այդ բարձր ու գերազանց սէրն» կը ստէ իր կոչումին, այսինքն ճշմարտութեան մէջ չ'լինիր. մեր՝

ճշմարտութեան մէջ լինելը անկէ պիտի հասկցուի, ինչպէս կ'ըսէ սիրոյ աշակերտը, որ սիրենք զիրար: Սէրն է որ իր բուն իմաստան է գերլին մէջ կ'երևցնէ մեզի՝ լոյսը, այսինքն ճշմարտութիւնը: Ասոր համար է որ կը հաւատանք թէ Աստուած — լոյս և ճշմարտութիւն — սէր է նոյնքան և նովին իսկ: Մարդս լոյսով, ճշմարտութեամբ և սիրով է որ կ'երթայ Աստուծոյ, այսինքն Աստուծով առ Աստուած:

«Շնորհք եւ ճշմարտութիւն», սէր եւ ճշմարտութիւն. երկուքը մի՛ այսինքն միշտ եւ միասին են՝ քրիստոնէական հաւատքին մէջ. Քրիստոս այս երկուքն իրարու խառնեց միացուց փրկութեան սկզբունքին մէջ. Միածինը մարմին առաւ, Բանը մարդացաւ և մեր մէջ բնակեցաւ չլի շնորհք և ճշմարտութեամբ. Աստուծոյ ողորմութիւնը և խաղաղութիւնը մեզի եկան և ճշմարտութեամբ և սիրով (Բ. Յովհ. 3), ու Քրիստոսի արիւնը, այսինքն արեամբ մահը, արդիւնքն է Սիրոյ և Ճշմարտութեան, հետեանքը՝ մարդը սիրոյ և ճշմարտութեան տանելու աստուածային նախասահմանալծարին:

Ի բնէ և իրապէս մեղանչական ենք. Աստուած ինքն իսկ կը հաստատէ զայս, իբրեւ պտուղ իր սիրոյն՝ թողութիւնը և փրկկութիւնը տրամադրելով մեզի: Եթէ չ'ընդունինք թէ այդպէս է, եւ ինքզինքնիս համարեալ անմեղ, «համաձայն գործած չենք լինիր բարին յաւիտենական և բացարձակ օրէնքին», արհամարհելով աստուածային շնորհը. իսկ եթէ Աստուծոյ հանդէպ ճշմարտութեան մէջ քայլենք՝ կը լուսաւորուի զիտակցութիւննիս, վերահասու եւ լի լինենք մեր մեղապարտ բնութեան, կ'ըմբռնենք մեր անհուն կարելի փրկութեան համար. իր լոյսովը ճանչցած կ'ըլլանք զինքն ու զմեզ. ու այդ կրկնակ ծանոթութեան շնորհիւ կը պայծառանայ մեր մէջ ընկերակցութեան՝ քրիստոնէական եղբայրութեան ոգին, ամենէն աստուածային բարիքներէն մին մեր կրօնքին:

«Աստուած լոյս է», այսինքն Ճշմարտութիւն և Սէր. Աւետարանը միայն կը հաստատէ զայս անառարկելիօրէն:

Թ. Ե. Գ.

ՓՈՒՐԻՍԸ ԿԱՍ ՎԻՃԱԿԱՅ ՏՕՆԸ ՀԻՆ ՀՐԷԻՑ ՄՕՏ

Այս տօնը հաստատուեցաւ ի յիշատակ Հրէից ազատութեան՝ Եսթերի օրով:

Արտաշէսի (Ասուերոս) նախարարը՝ Համան՝ հրովարտակ մը ձեռք բերած էր թագաւորէն, որուն համաձայն երկրին բոլոր Հրեաները բնաջինջ պիտի ըլլային: Փոքրով այսինքն Վիճակով որոշուեցաւ կոտորածին օրը, որ էր տասներեկուերորդ ամսուան (Ագար) տասներեքերորդ օրը, որով Հրէից գրեթէ մէկ տարի պայմանաժամ կը տրուէր տակաւին: Յայտնի է թէ Եսթերի միջամտութեան շնորհիւ ետ առնուեցաւ չարադէտ հրովարտակը ու Համան զատապարտուեցաւ մահուան: Ասոր վրայ սուրհանդակներու միջոցաւ երկրին ամէն կողմը բնակող Հրեաներուն ազդարարուեցաւ որ պաշտպանեն ինքզինքնին: Կոտորածի սահմանուած օրը Հրեաները ոչ միայն իրենք զիրենք պաշտպանեցին, այլ յարձակեցան նաեւ իրենց թշնամիներուն վրայ ու մեծ թիւ մը կոտորեցին անոնցմէ: Շուշան կամ Շօշ մայրաքաղաքին մէջ կոտորածը տեսց մինչև հետեւեալ օրը: Անկէ յետոյ կոտորածին յաջորդող Ագար ամսուան 14 և 15 օրերը Հրէից համար ուրախութեան և կոչունքի օրեր եղան: Եսթեր և Մուրգքէ փափաքեցան որ այս տօնը յաւերժանայ, պայմանաւ որ տօնէն առաջ օր մը Հրեաները ծոմով ու լաց ու կոծով անցնեն ի յիշատակ այն ծոմապահութեան զոր ըրաւ Եսթեր Արտաշէսի ներկայանալէ առաջ (Եսթեր Դ. 16, Թ. 17-32): Տօնի երկու օրերը կոչուեցան նաեւ «Մարդոքեական օրեր» (Բ. Մակ. ԺԵ. 37) ու ծոմապահութեան օրն ալ կոչուեցաւ «Եսթերի ծոմ»:

Թալմուտ կ'ըսէ թէ այս նոր տօնը զըժուարաւ մուտ գտաւ Պաղեստինի մէջ, 162 թուին (ն. Բ.): Զայս կը հաստատէ նաեւ Մակարայեցոց զիրքին մէկ ակնարկութիւնը (Բ. Մակ. ԺԵ. 37): Ասոր համար է դուցէ՛ որ այս տօնին չկապուեցան ո՛չ կրօնական արարողութիւններ և ո՛չ զոհերու մատու-